

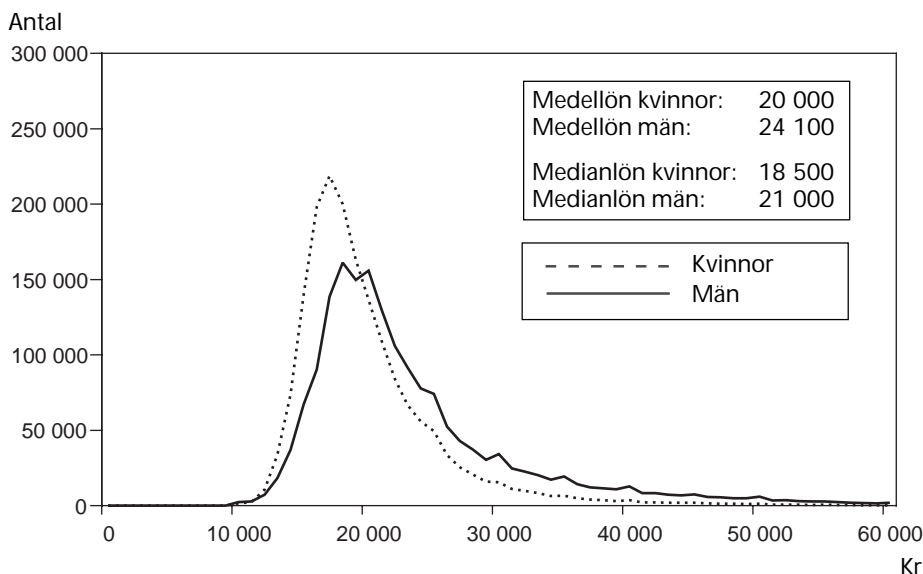
Arbetsmarknadens lönestruktur

Löneskillnader mellan anställda kan förklaras av en mängd olika faktorer som t.ex. utbildning, yrkesgrupp, ålder och sektor. Lönestatistiken saknar information om vissa faktorer som tros ha stor förklarande betydelse för lönen som arbetsledaransvar, yrkeserfarenhet, prestation och övriga individuella egenskaper.

Den faktor som förklarar störst del av variation i lön är yrkesgrupp. I flera av bokens diagram visas genomsnittlig månadslön uppdelat på några viktiga förklarande faktorer. Inledningsvis görs en grov uppdelning i sektorer och regioner varefter en mer detaljerad indelning efter utbildning respektive yrkesgrupp följer. Avslutningsvis finns ett avsnitt som handlar om löneskillnader mellan kvinnor och män. Den nuvarande yrkesgruppsindelningen är dock grov. Det kan leda till att betydelsen av de använda faktorerna missbedöms.

Lönespridning

Diagram 2. Lönespridning samt median och medelvärde

Av alla anställda har 84 % en lön mellan 15 000 och 30 000 kronor. 80 % av männen tjänar mellan 15 000 och 30 000 kronor och motsvarande andel av kvinnorna är 88 %.

Medianen ligger närmare den mest förekommande lönen än vad medelvärdet gör. Det beror på att medelvärdet påverkas mer av de högsta lönerna än vad medianen gör.

Lönespridningen har ökat något sedan 1992

Ett sätt att mäta lönespridning är att beräkna kvoten av den 90:e percentilen och den 10:e percentilen. 90 % respektive 10 % av de anställda har en lön som är lägre än vad den 90:e respektive 10:e percentilen visar.

Under senare år har individuell differentierad lönesättning blivit allt vanligare på arbetsmarknaden. Det kan vara en av förklaringarna till att lönespridningen sedan 1992 långsamt har börjat öka. Kvoten mellan 90:e och 10:e percentilen var år 2002 2,0, d.v.s. månadslönen för den 90:e percentilen var två gånger högre än månadslönen för den 10:e percentilen. År 1992 var motsvarande kvot 1,8.

Lön efter sektor

Mindre lönespridning inom offentlig sektor

Löneskillnaderna är mindre i offentlig än i privat sektor. Det är i privat sektor som lönespridningen har ökat mest under de senaste åren. Inom offentlig sektor är kvoten mellan den 90:e percentilen och den 10:e percentilen 1,8 och inom privat sektor 2,2. Inom privat sektor ökade kvoten mellan den 90:e och 10:e percentilen från 2,1 till 2,2 mellan 2001 och 2002. I offentlig sektor var den i stort sett oförändrad.

Diagram 3. Andel anställda inom offentlig respektive privat sektor efter lön

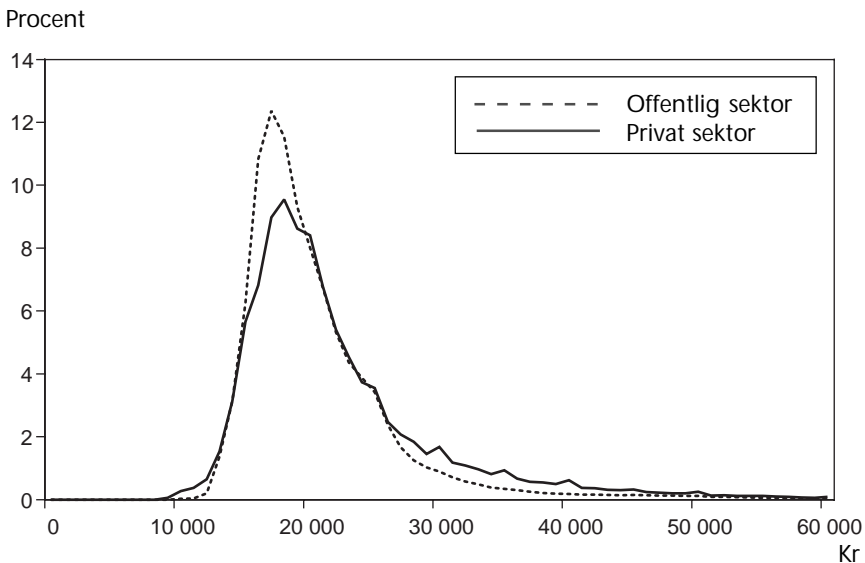
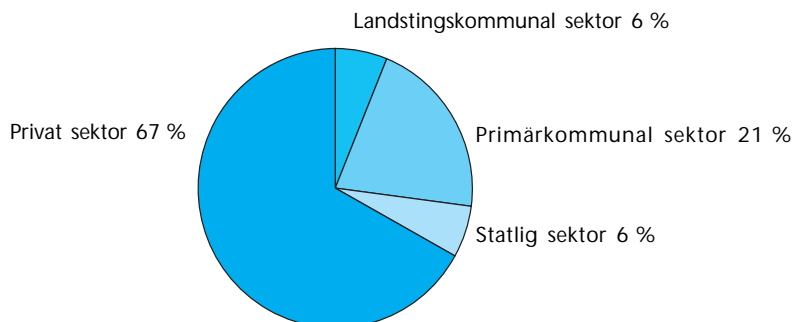

Diagram 4a. Andel anställda efter sektor

Privat sektor växer

Av det totala antalet anställda arbetar två tredjedelar inom privat sektor. Av dessa är cirka hälften arbetare och hälften tjänstemän. Sedan 1992 har den privata sektorn växt från att omfatta ca 55 % av det totala antalet anställda till 67 %. Bolagisering av offentliga verksamheter medför att dessa enheter övergår till privat sektor. Inom den offentliga sektorn är primärkommunal sektor störst. Av det totala antalet anställda arbetar 21 % inom primärkommunal sektor. 82 % av männen arbetar inom privat sektor mot 50 % av kvinnorna. Motsvarande tal för den primärkommunala sektorn är 9 respektive 34 %.

Anställda inom primärkommunal sektor har relativt låg lön jämfört med anställda i övriga sektorer. Vid tolkning av löneskillnader mellan sektorer bör man ta hänsyn till skillnader i bl.a. yrkes-, utbildnings- och ålderssammansättning.

Diagram 4b. Andel kvinnor respektive män efter sektor

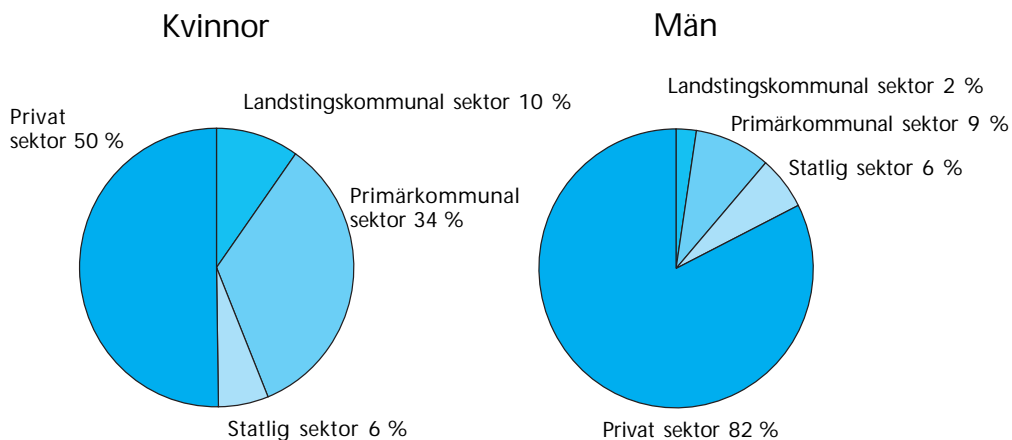
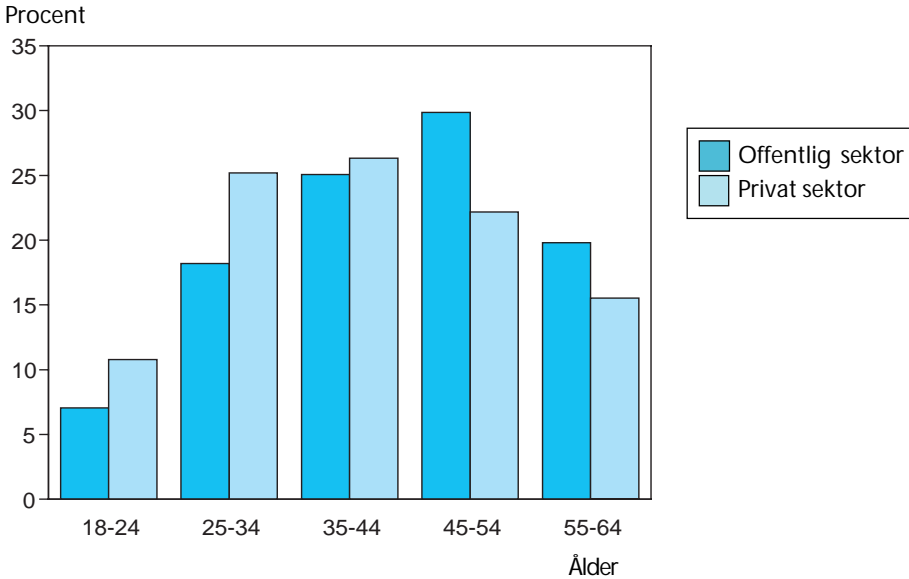

Diagram 5. Andel anställda efter åldersgrupp inom offentlig och privat sektor

Flest unga i privat sektor

Andelen yngre är större inom privat sektor, medan andelen äldre är större inom offentlig sektor. Anställda inom privat sektor i åldersgruppen 45-54 år har den högsta genomsnittliga månadslönen, 24 600 kronor. Den lägsta genomsnittliga månadslönen, 15 900 kronor, har gruppen 18-24-åringar inom offentlig sektor. Störst löneskillnad mellan offentlig och privat sektor är det för 35-44-åringar, där skillnaden är 3 800 kronor.

Diagram 6. Genomsnittlig månadslön efter åldersgrupp inom offentlig och privat sektor

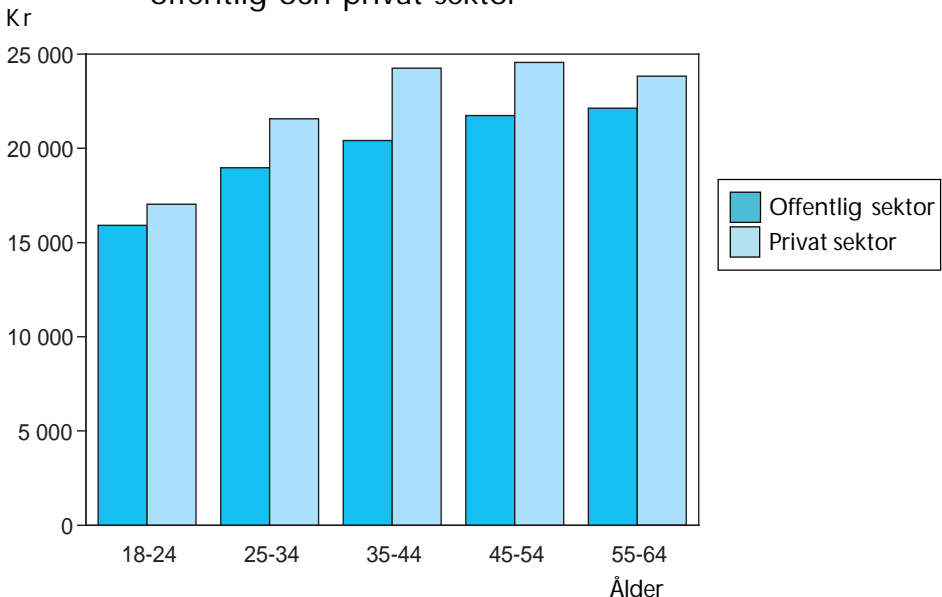
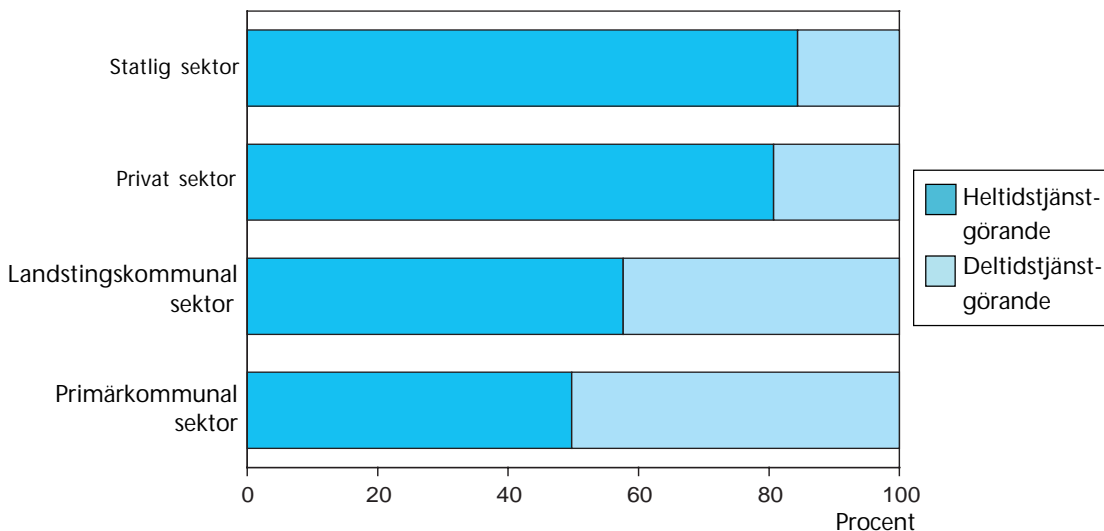

Diagram 7. Andel hel- respektive deltidstjänstgörande efter sektor

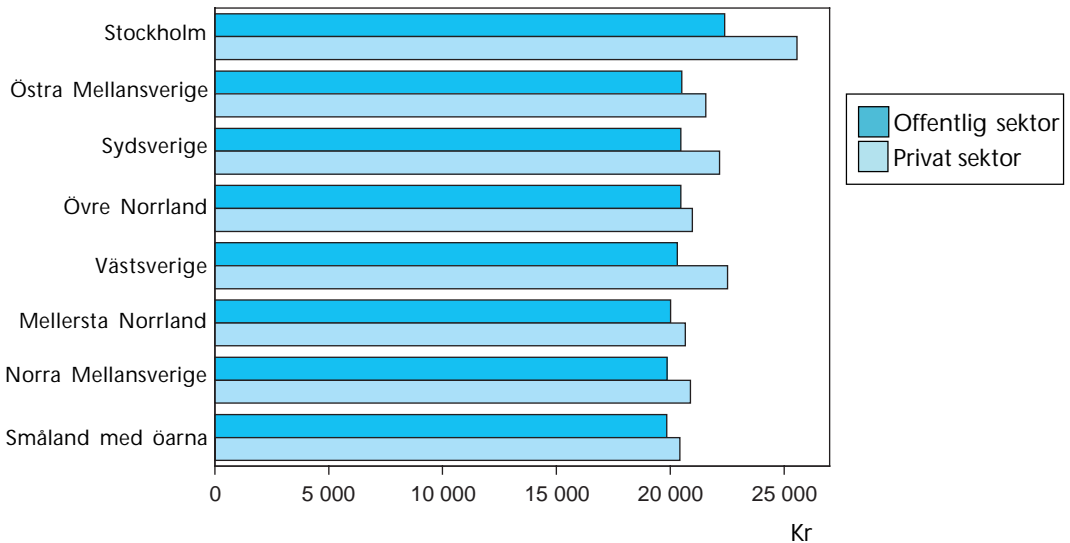
Lägre lön för deltidstjänstgörande

Inom primärkommunal och landstingskommunal sektor finns flest deltidstjänstgörande och där återfinns flera kvinnodominerade yrken, inom t.ex. vård och barnomsorg. Inom privat och statlig sektor är en klart lägre andel av de anställda deltidstjänstgörande. En majoritet av de deltidstjänstgörande är kvinnor.

Den genomsnittliga månadslönen, uppräknad till heltid, är lägre för deltidstjänstgörande än för heltidstjänstgörande inom samtliga sektorer. Den största skillnaden finns inom privat sektor, där deltidstjänstgörande oftast finns i andra yrkesgrupper än heltidstjänstgörande. Inom statlig sektor är skillnaderna i lön mellan yrkesgrupper inte lika stora.

Lön efter region

Diagram 8. Genomsnittlig månadslön efter region inom offentlig och privat sektor

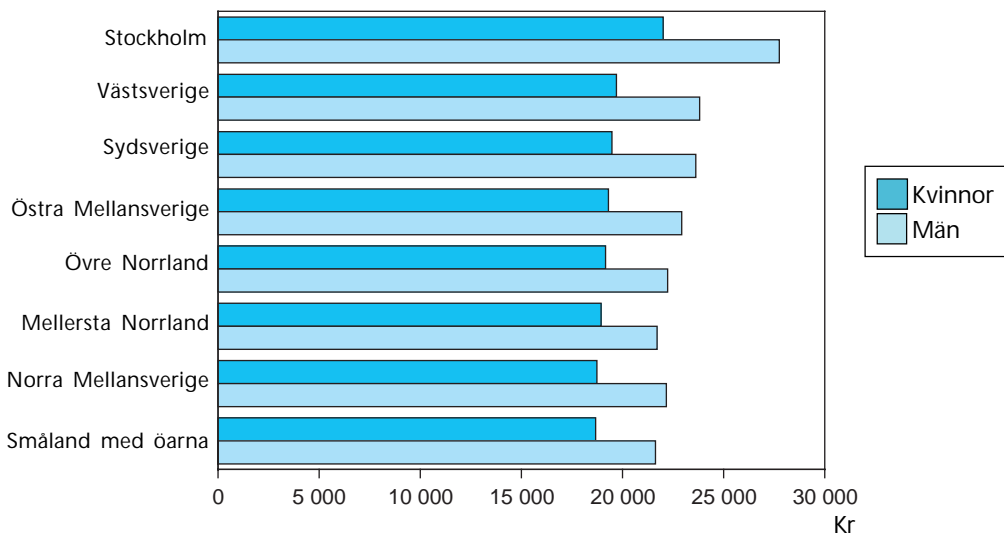
Regionindelning

Sydsverige	Blekinge och Skåne län
Småland med öarna	Gotlands, Kalmar, Kronobergs och Jönköpings län
Västsverige	Västra Götalands och Hallands län
Östra Mellansverige	Södermanlands, Uppsala, Västmanlands, Örebro och Östergötlands län
Stockholm	Stockholms län
Norra Mellansverige	Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län
Mellersta Norrland	Jämtlands och Västernorrlands län
Övre Norrland	Norrbottnens och Västerbottnens län

Högst lön i Stockholm

I samtliga regioner är den genomsnittliga månadslönen högre inom privat sektor än inom offentlig sektor. Den största löneskillnaden mellan offentlig och privat sektor finns i Stockholmsregionen. Där finns dessutom den högsta genomsnittliga månadslönen för både offentlig och privat sektor. De lägsta genomsnittliga månadslönerna för både offentlig och privat sektor finns i regionen Småland med öarna. I offentlig sektor utanför Stockholm varierar medellönen dock endast obetydligt mellan regionerna. Privatanställda i Smålandsregionen har en genomsnittlig månadslön som motsvarar 80 % av lönen för privatanställda i Stockholmsregionen. En offentliganställd i samma region har en genomsnittlig lön som motsvarar 89 % av lönen för en offentliganställds lön i Stockholmsregionen. En förklaring till löneskillnaderna mellan olika regioner är att näringsgrens- och yrkessammansättning varierar och därmed påverkar lönestrukturen.

Diagram 9. Genomsnittlig månadslön efter region och kön

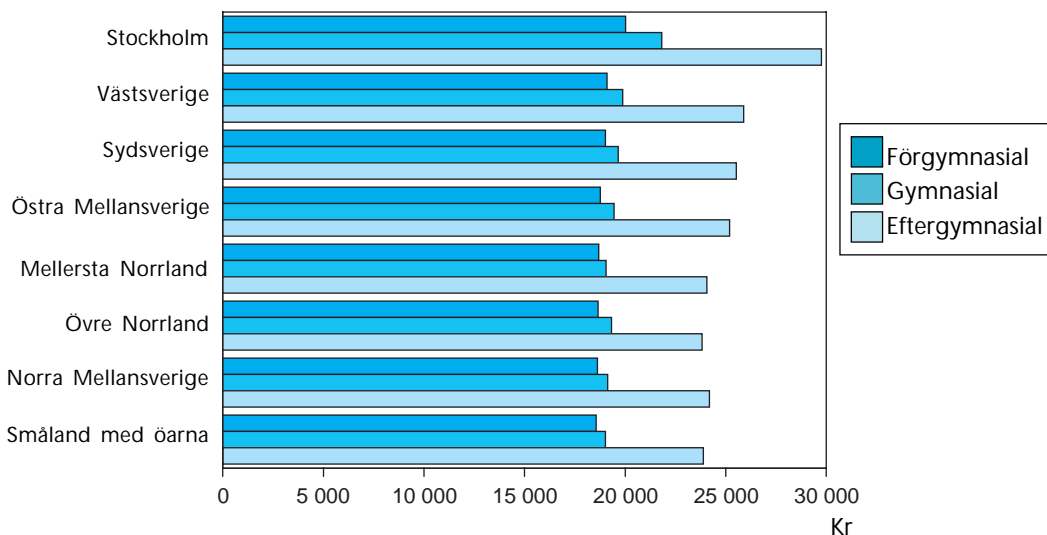

Män har högre lön i alla regioner

I alla regioner är männens genomsnittliga månadslön högre än kvinnornas. I Stockholmsregionen finns de högsta lönerna för både kvinnor och män. Där finns också den största skillnaden mellan kvinnors och mäns löner då kvinnornas genomsnittliga månadslön motsvarar 79 % av männens genomsnittliga månadslön. I Mellersta Norrland finns den minsta skillnaden mellan kvinnors och mäns löner. Där motsvarar kvinnornas genomsnittliga månadslön 87 % av männens löner.

De lägsta lönerna för kvinnor finns i regionen Småland med öarna. Där är den genomsnittliga månadslönen 85 % av kvinnornas i Stockholmsregionen. För männen finns den lägsta genomsnittliga månadslönen i regionen Småland med öarna, 78 % av männens i Stockholmsregionen.

Diagram 10. Genomsnittlig månadslön efter region¹⁾ och utbildningsnivå

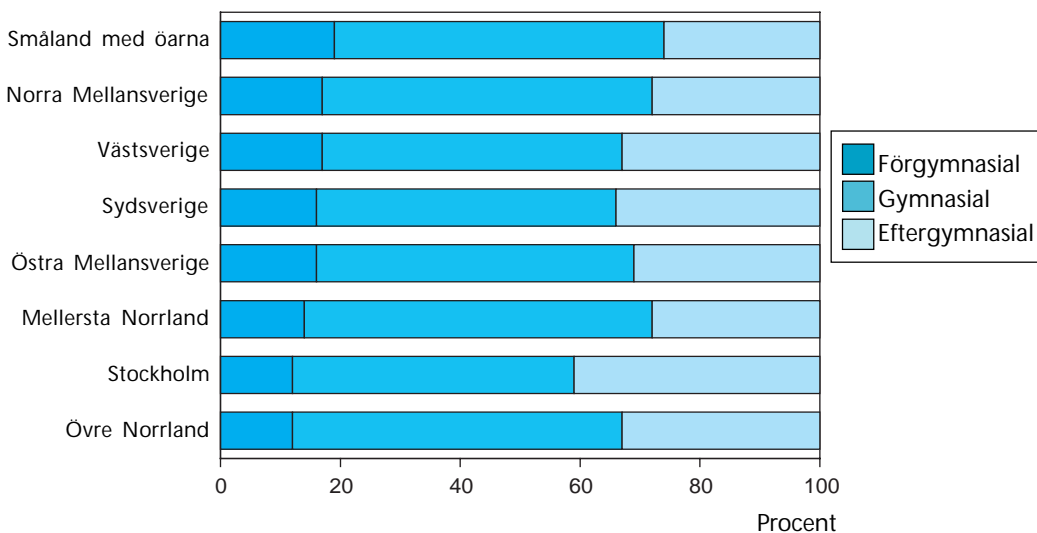

Utbildning påverkar lönen i hela landet

Skillnaden i genomsnittlig månadslön mellan de tre utbildningsnivåerna är störst i Stockholmsregionen.

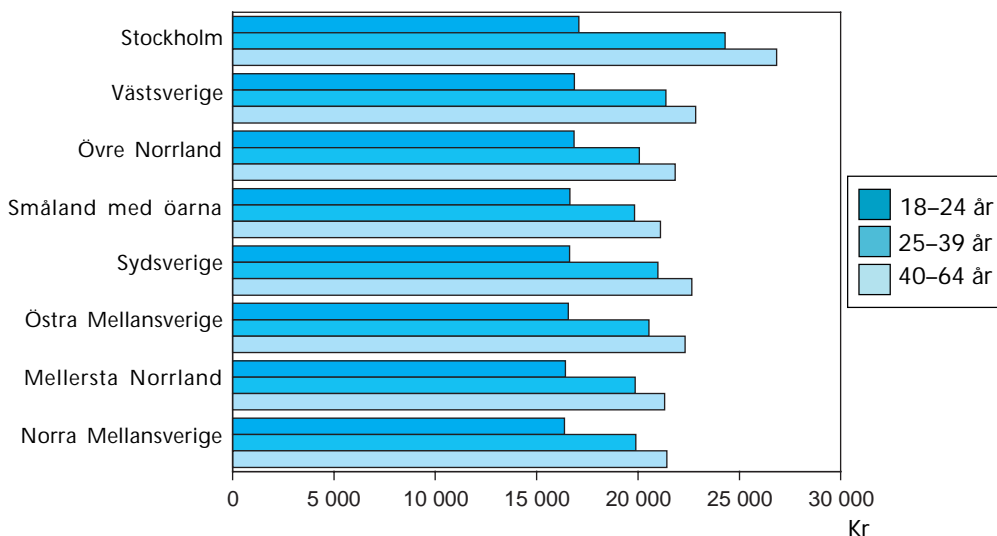
Stockholm har den högsta andelen anställda med eftergymnasial utbildning, 41 %, och Småland med öarna den lägsta, 26 %.

Diagram 11. Andel anställda efter region¹⁾ och utbildningsnivå

1) Förklaring till regionindelning finns på sidan 18

Diagram 12. Genomsnittlig månadslön efter region och åldersgrupp

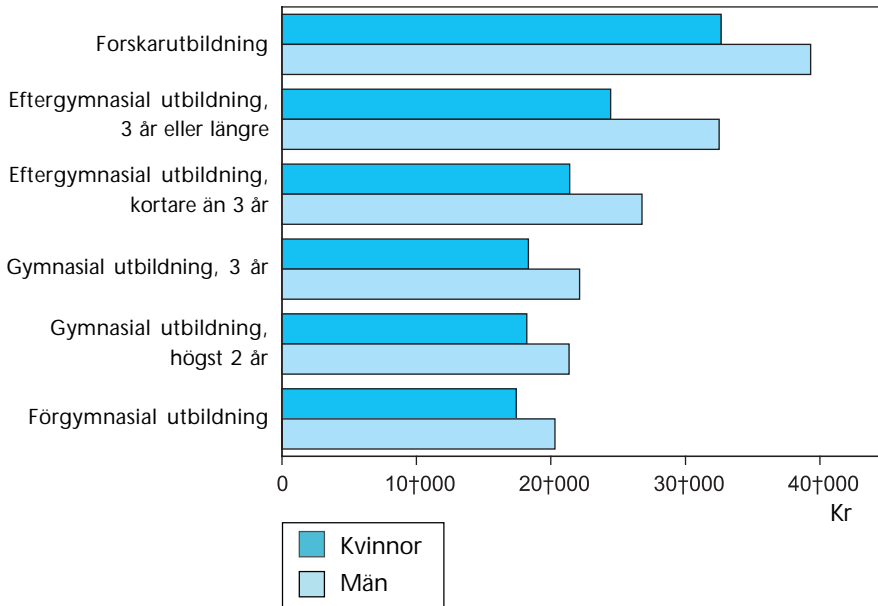

Äldre har högre lön

I alla regioner ökar lönen med åldern. Störst skillnad mellan gruppen 18-24 år och 40-64 år är det i Stockholm. Skillnaden där är drygt dubbelt så stor som i regionen Småland med öarna där skillnaden är minst. Gruppen 25-39-åringar i Stockholm har högre genomsnittlig månadslön än genomsnittet för 40-64-åringar i alla andra regioner. I åldersgruppen 18-24 år är skillnaden i lön mellan olika regioner ganska liten.

Lön efter utbildning

Diagram 13. Genomsnittlig månadslön efter utbildningsnivå och kön

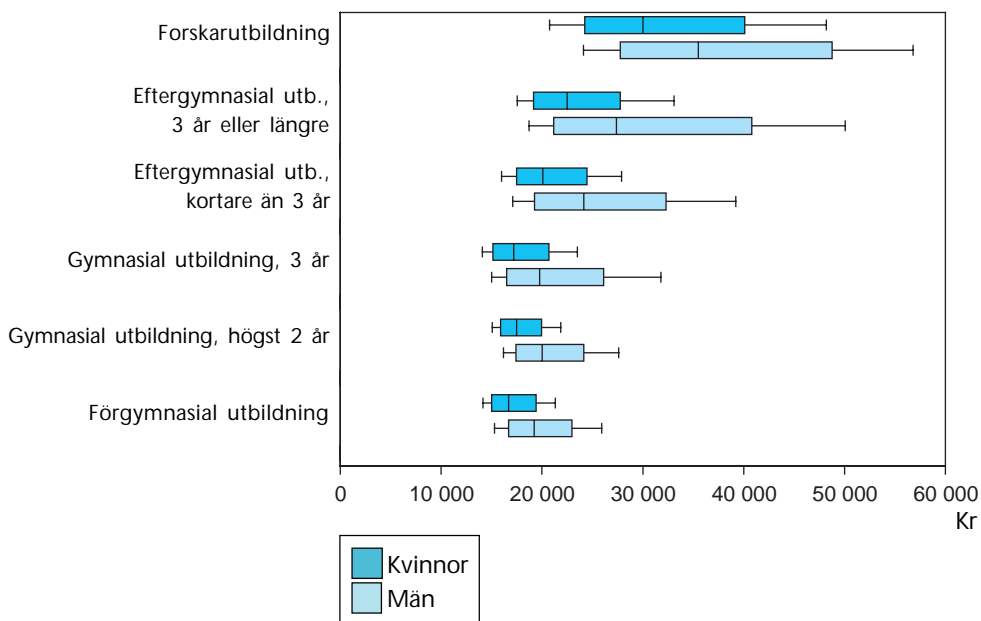

Högre utbildning lönar sig mer för män

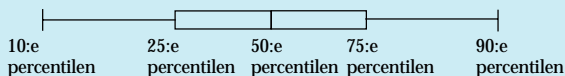
Utbildningen påverkar individens lön positivt, d.v.s. en högre utbildning ger en högre lön. Detta gäller för både kvinnor och män även om män generellt sett har en högre lönenivå.

Skillnaden mellan kvinnors och mäns genomsnittliga månadslön är störst i gruppen med eftergymnasial utbildning, 3 år eller längre (exkl. forskarutbildade). I den gruppen har kvinnor en genomsnittlig månadslön på 24 400 kronor medan männens lön är 32 500 kronor. Omkring 18 % av alla anställda har denna utbildningsnivå. En förklaring till löneskillnaderna mellan män och kvinnor med denna utbildning är den könsuppdelade arbetsmarknaden. Av samtliga kvinnor med eftergymnasial utbildning arbetar 52 % inom kommuner och landsting och 39 % i privat sektor. Motsvarande tal för männen är 20 % respektive 66 %.

Diagram 14. Lönespridning efter utbildningsnivå och kön

Förklaring till diagram

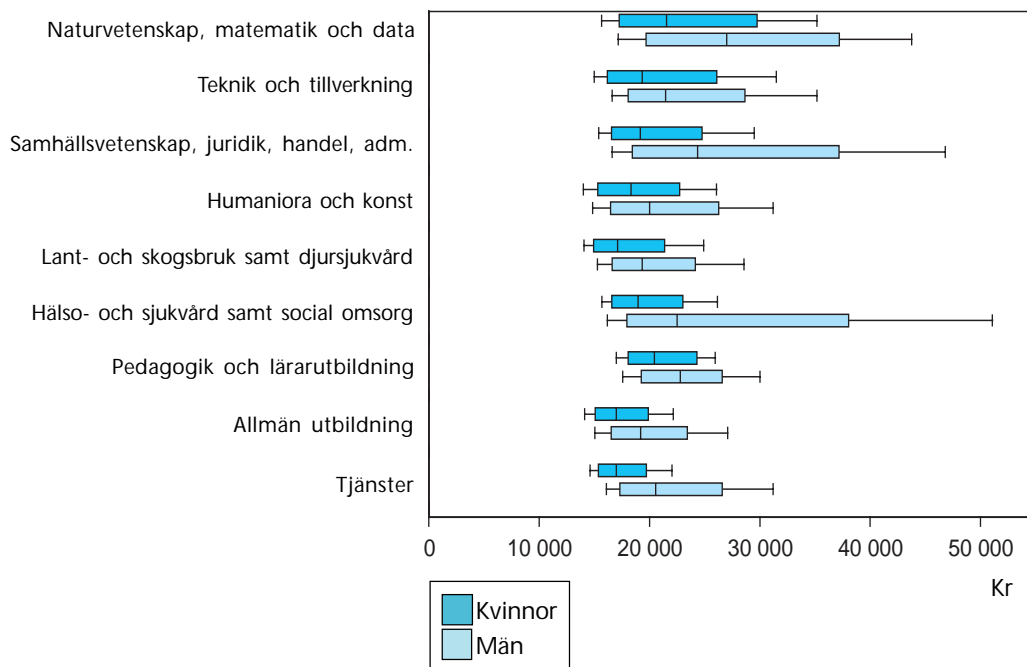
Andel anställda som har lägre lön än vad respektive mått visar:

10:e percentilen	10 procent
25:e percentilen	25 procent
50:e percentilen	50 procent
75:e percentilen	75 procent
90:e percentilen	90 procent

Störst lönespridning för män med högre utbildning

Lönespridningen är större för män än för kvinnor inom samtliga utbildningsnivåer. Anställda med forskarutbildning har den högsta genomsnittliga lönen. Män med forskarutbildning har den största lönespridningen. Lönespridningen för anställda med förgymnasial eller gymnasial utbildning är relativt liten för både kvinnor och män.

Diagram 15. Lönespridning¹⁾ efter utbildningsinriktning och kön

Lönespridningen är högst för män inom hälso- och sjukvård samt social omsorg

Lönespridningen är större för män än för kvinnor i alla utbildningsinriktningar. För utbildning inom teknik och tillverkning och utbildning för lant- och skogsbruk samt djursjukvård är skillnaderna små mellan kvinnor och män med avseende på lönespridning. Skillnaden i lönespridning mellan kvinnor och män är störst för gruppen med utbildning för vårdyrken. Detta beror på att en stor andel av männen i denna grupp är utbildade till läkare, 26 % jämfört med 4 % av kvinnorna.

1) Förklaring till diagrammet finns på sidan 23.

Val av yrke efter utbildning

Traditionsbundet yrkesval

Kvinnor och män väljer ofta olika slags utbildningar. Något fler kvinnor än män har en högskoleutbildning som är tre år eller längre men de väljer olika inriktning på utbildningen. Här presenteras exempel på yrkesfördelningen för kvinnor och män som genomgått samma utbildning. Kvinnor och män som satsar på en likartad högskoleutbildning förvärvsarbetar oftast inom samma yrken. Det finns ett antal utbildningar som i hög grad leder till ett bestämt yrke t.ex. läkare, grundskollärare och bibliotekarie. För dessa utbildningar finns inga större skillnader mellan könen vad gäller yrkesval. Män blir dock oftare än kvinnor chefer. Exempelvis är 8 % av männen med ämneslärarutbildning "drift- och verksamhetschefer". Motsvarande siffra för kvinnor är 4 %.

Gymnasieutbildade saknar i högre grad än högskoleutbildade tydliga målyrken. Yrkesvalet tycks för dessa vara traditionsbundet kvinnligt respektive manligt. Exempelvis återfinns 19 % av kvinnorna med verkstadsutbildning inom yrkesgruppen "vård- och omsorgspersonal".

Tablå 1 De tre största yrkesgrupperna för ämneslärarutbildning

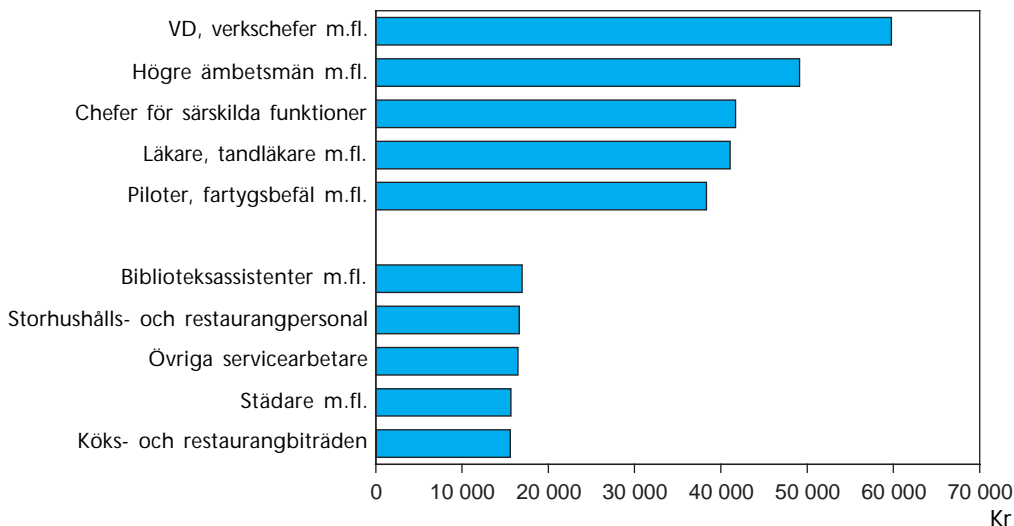
Kvinnor		Män	
Yrkesgrupp	Andel i yrkesgrp.	Yrkesgrupp	Andel i yrkesgrp.
Grundskollärare	44	Gymnasielärare m.fl.	36
Gymnasielärare m.fl.	34	Grundskollärare	32
Drift- o. verksamhetschefer	4	Drift- o. verksamhetschefer	8

Tablå 2 De tre största yrkesgrupperna för verkstadsutbildning

Kvinnor		Män	
Yrkesgrupp	Andel i yrkesgrp.	Yrkesgrupp	Andel i yrkesgrp.
Vård- o. omsorgspersonal	19	Maskinop., metall- och mineralbehandling	11
Städare m.fl.	8	Gjutare, svetsare, plåtslagare m.fl.	9
Maskinoperatörer, metall- och mineralbehandling	7	Maskin- och motorrep.	7

Lön efter yrke

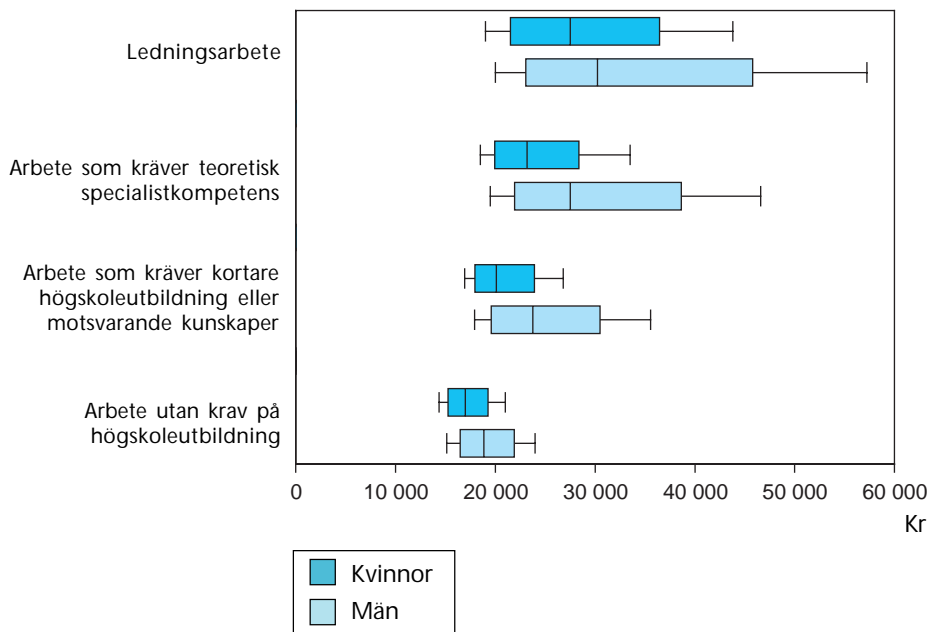
Diagram 16. Yrkesgrupper med höga respektive låga genomsnittliga månadslöner

Verkställande direktörer tjänar mest

Yrket är en viktig förklarande faktor till löneskillnader mellan anställda. De högsta genomsnittliga lönerna finns inom "ledningsarbete" och "arbete som kräver teoretisk specialistkompetens". De lägsta genomsnittliga månadslönerna finns inom "arbete utan krav på högskoleutbildning". De yrkesgrupper som har högst genomsnittlig månadslön är antingen mansdominerade eller har jämn könsfördelning. De flesta av de yrkesgrupper som har låg genomsnittlig månadslön är antingen kvinno- eller mansdominerade. "VD, verkschefer m.fl." har nästan fyra gånger så hög genomsnittlig månadslön som "köks- och restaurangbiträden". Könsammansättningen skiljer sig markant mellan dessa grupper. Andelen kvinnor i yrkesgruppen "VD, verkschefer m.fl." är 11 % motsvarande siffra för "Köks- och restaurangbiträden" är 76 %.

Diagram 17. Lönespridning¹⁾ efter yrkesområde och kön

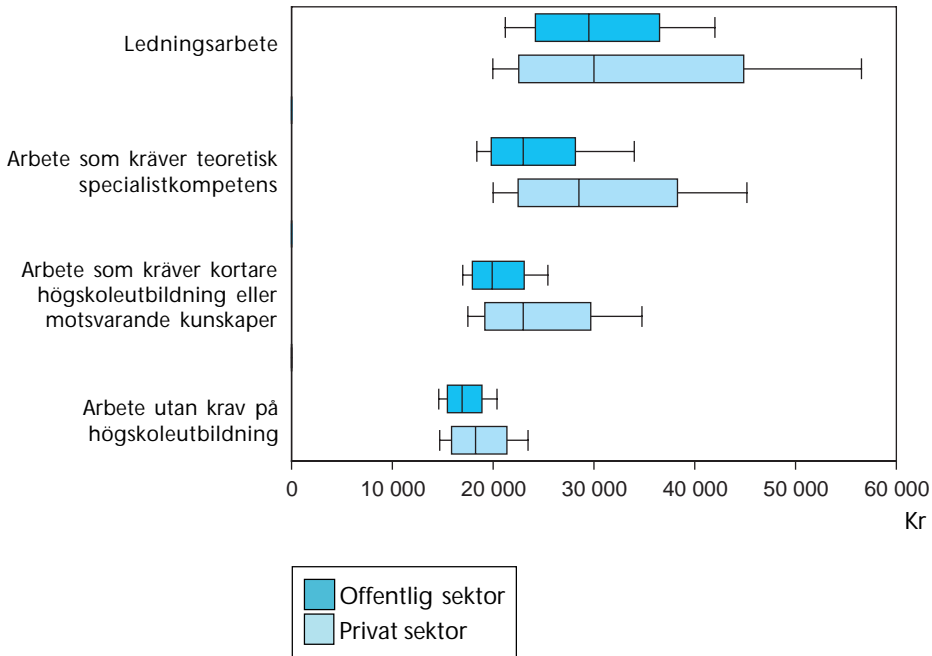
Lönespridningen större bland män

Lönespridningen är större bland män än bland kvinnor. Yrkesområdet "ledningsarbete" har den största lönespridningen både för kvinnor och män. Av kvinnorna inom detta yrkesområde har 10 % lägre månadslön än 19 000 kronor och 90 % har lägre månadslön än 43 800 kronor. Bland männen har 10 % en lägre lön än 20 000 kronor och 90 % har en lön lägre än 57 300 kronor. De flesta kvinnor inom yrkesområdet ledningsarbete jobbar inom offentlig sektor. De flesta män med ledningsarbete återfinns i privat sektor.

Yrkesområdet "arbete utan krav på högskoleutbildning" är mer homogent avseende lön för både kvinnor och män. Löneskillnaderna mellan könen är dessutom mindre. En majoritet av både männen och kvinnorna arbetar inom detta yrkesområde.

1) Förklaring till diagrammet finns på sidan 23.

Diagram 18. Lönespridning¹⁾ efter yrkesområde inom offentlig och privat sektor

Störst lönespridning i privat sektor

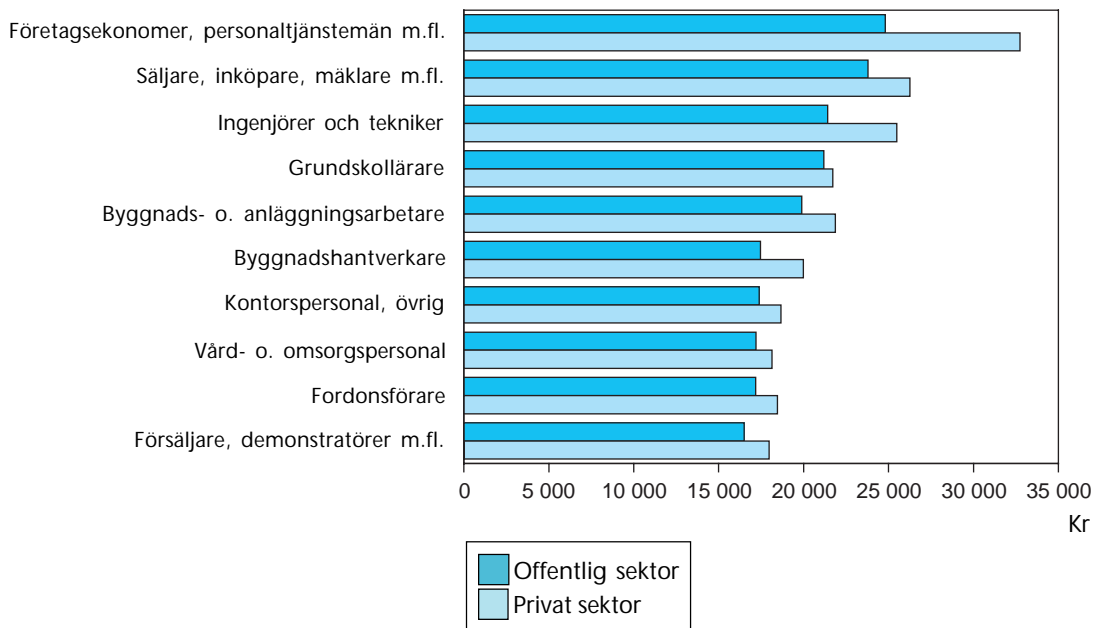
Lönespridningen är generellt större inom privat än offentlig sektor. Inom både privat och offentlig sektor är det yrkesområdet "ledningsarbete" som har den största lönespridningen. Minst lönespridning inom både privat och offentlig sektor finns i yrkesområdet "arbete utan krav på högskoleutbildning".

Lönespridningen ökar med kravet på utbildning. Det gäller i både privat och offentlig sektor men ökningen är större i privat sektor.

Medianlönen är lägre i offentlig än i privat sektor i alla yrkesområden.

1) Förklaring till diagrammet finns på sidan 23.

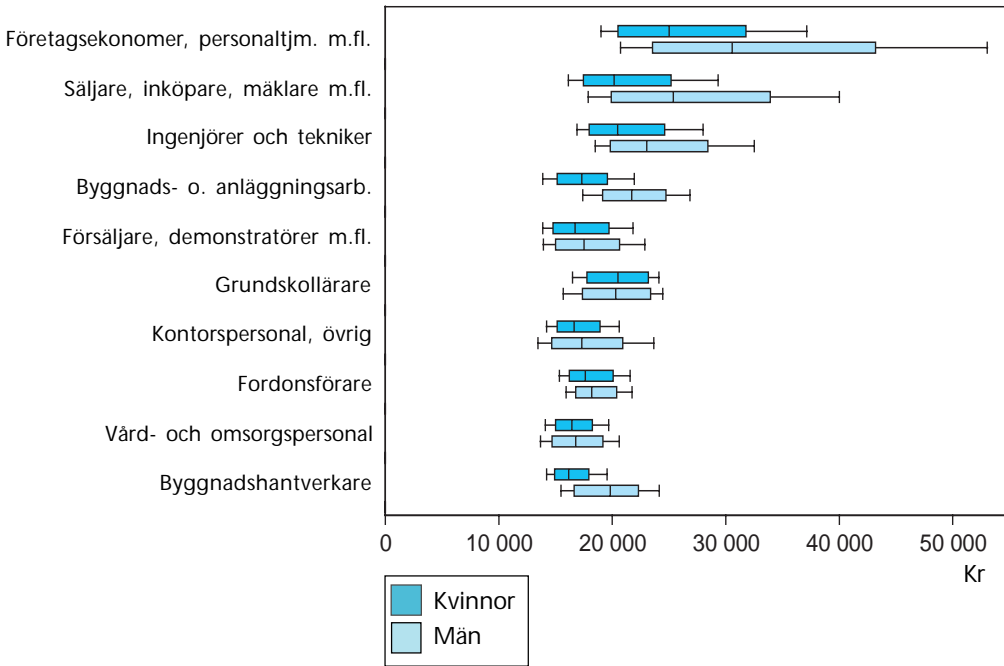
Diagram 19. Genomsnittlig månadslön efter yrkesgrupp inom offentlig och privat sektor

Högre lön i privat sektor

Inom de flesta yrkesgrupper är den genomsnittliga månadslönen högre inom privat sektor än inom offentlig sektor. I diagram 19 presenteras de tio största yrkesgrupperna på arbetsmarknaden. Inom dessa yrkesgrupper återfinns 43 % av kvinnorna respektive 34 % av männen. Skillnaden i genomsnittlig månadslön mellan offentlig och privat sektor är störst för ”företagsekonomer, personaltjänstemän m.fl.”. Inom yrkesgrupper där en majoritet av de anställda arbetar inom offentlig sektor är löneskillnaderna små.

Diagram 20. Lönespridning efter yrkesgrupp och kön

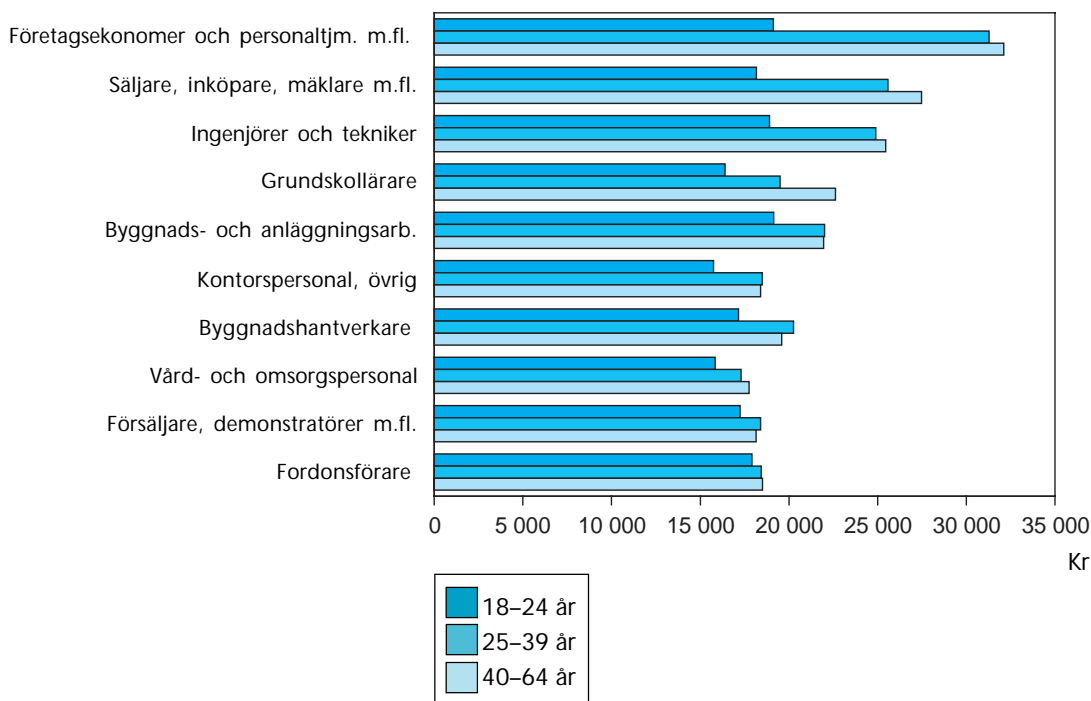

Små löneskillnader inom yrkesgrupper utan krav på högskoleutbildning

I nästan alla yrkesgrupper har män högre medianlön samt större lönespridning än kvinnor. I diagram 20 presenteras lönespridningen för de tio största yrkesgrupperna på arbetsmarknaden. Stor lönespridning finns inom yrkesgrupperna "företagsekonomer, personaltjänstemän m.fl." samt "säljare, inköpare, mäklare m.fl.". Lönespridningen är mindre inom yrkesgrupper som "vård- och omsorgspersonal" och "fordonsförare". Generellt är lönespridningen högre i yrkesområden som kräver högskoleutbildning och lägre i yrkesområden som inte kräver högskoleutbildning. För "företagsekonomer, personaltjänstemän m.fl." är lönespridningen¹⁾ 2,0 för kvinnor respektive 2,4 för män. Motsvarande siffror för "fordonsförare" är 1,4 för både kvinnor och män. Dessutom är de genomsnittliga löneskillnaderna mellan kvinnor och män oftast små i yrkesgrupper som inte kräver högskoleutbildning.

1) Vårt mått på lönespridning är att beräkna kvoten av den 90:e percentilen och den 10:e percentilen. 90 % respektive 10 % av de anställda har en lön som är lägre än vad den 90:e respektive 10:e percentilen visar.

Diagram 21. Genomsnittlig månadslön efter yrkesgrupp och åldersgrupp

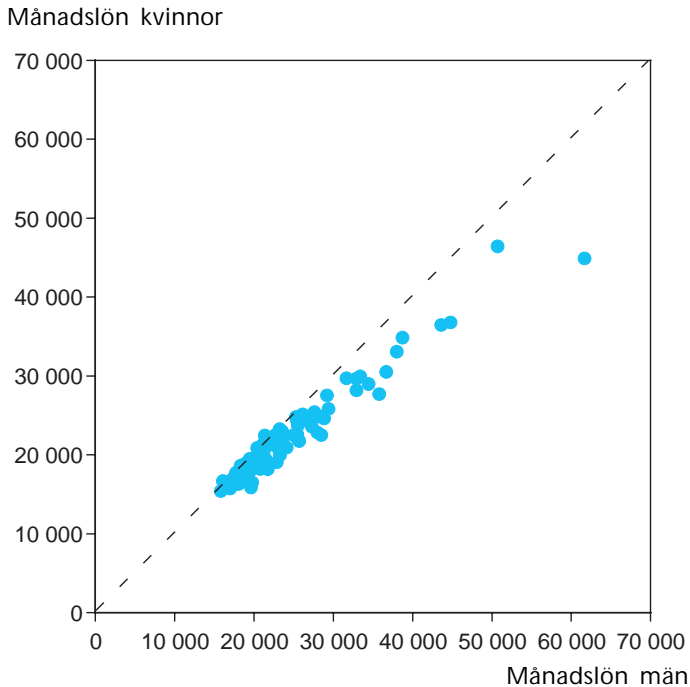
Äldre har högre lön

Skillnader i lönenivå efter ålder är större inom yrkesgrupper med krav på högskoleutbildning än inom yrkesgrupper utan krav på högskoleutbildning. I diagram 21 presenteras genomsnittlig månadslön för de tio största yrkesgrupperna på arbetsmarknaden.

”Företagsekonomer, personaltjänstemän m.fl.” har den största skillnaden i genomsnittlig månadslön mellan äldre och yngre medan skillnaden är minst i gruppen ”fordonsförare”.

Lön efter kön

Diagram 22. Jämförelse av genomsnittlig månadslön efter yrkesgrupp och kön

Anm. Varje prick är en yrkesgrupp. Om kvinnor och män i samma yrkesgrupp har lika lön befinner sig prickerna på den diagonala linjen.

Män har högre lön inom de flesta yrkesgrupper

I diagram 22 jämförs kvinnors och mäns löner för samtliga redovisade yrkesgrupper. I de flesta yrkesgrupper har män högre genomsnittlig månadslön än kvinnor.

De största löneskillnaderna mellan kvinnor och män återfinns ofta i yrkesgrupper med jämn könsfördelning¹⁾ eller med hög andel män.

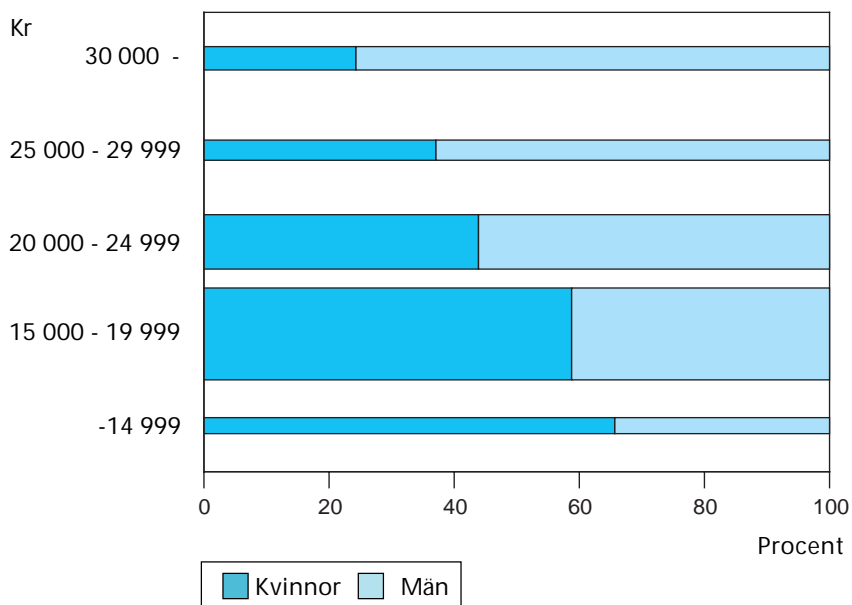
I kvinnodominerade grupper är lönerna relativt låga både för kvinnor och män.

Av de anställda kvinnorna arbetar 7 % inom yrkesgrupper med mindre än 16 000 kronor i genomsnittlig månadslön. Motsvarande andel för män är 3 %. Inom yrkesgrupper med mer än 25 000 kronor i genomsnittlig månadslön arbetar 16 % av kvinnorna respektive 34 % av männen.

Mycket av löneskillnaden mellan kvinnor och män kan förklaras av att de har olika yrken med olika lönenivåer.

1) En yrkesgrupp har jämn könsfördelning om minst 40 % och som mest 60 % av varje kön finns i gruppen.

Diagram 23. Andel kvinnor och män efter löneintervall

Anm. Staplarnas yta anger storleksordningen mellan grupperna

Fler män än kvinnor har de högsta lönerna

Av diagram 23 framgår att det finns betydligt fler män än kvinnor med höga löner. Gruppen med en månadslön på 30 000 kronor eller mer består av 11 % av de anställda och 24 % av dessa är kvinnor. 71 % av alla anställda har en lön mellan 15 000 kronor och 25 000 kronor och bland dessa är könsfördelningen jämn.

Kvinnor är koncentrerade till lågavlönade yrkesgrupper

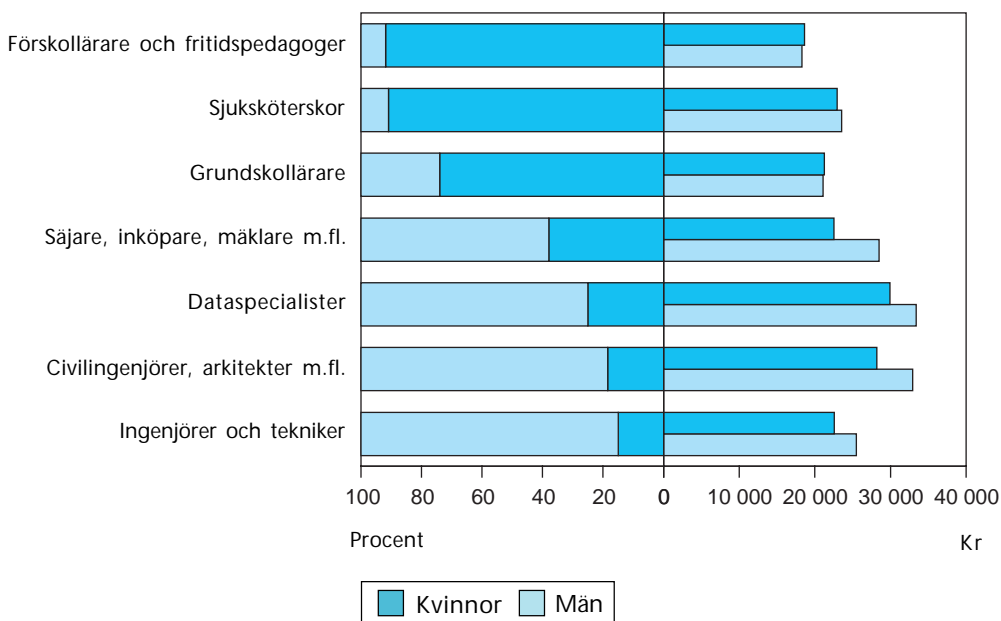
För att närmare klarlägga löneläget i vanliga kvinno- respektive mansdominerade yrken har ett urval gjorts av de fyra största yrkesgrupperna inom yrkesområdet "arbete med krav på högskoleutbildning" och yrkesområdet "arbete utan krav på högskoleutbildning" för kvinnor respektive män.

I diagrammet på nästa sida syns att "säljare, inköpare, mäklare m.fl." är en av de största yrkesgrupperna för både kvinnor och män inom yrkesområdet "arbete med krav på högskoleutbildning". Här är löneskillnaden mellan kvinnor och män stor. Kvinnor har en genomsnittlig månadslön på 22 500 kronor medan männens är 28 500 kronor. Detta är dock en mycket heterogen yrkesgrupp i den meningen att den rymmer en rad olika yrken. Även i de andra tre stora yrkesgrupperna för män är löneskillnaderna mellan könen stora. De fyra största yrkesgrupperna för männen inom detta yrkesområde täcker 16 % av de anställda männen och de har en betydligt högre lönenivå än de fyra största yrkesgrupperna för kvinnor. Av kvinnorna befinner sig 13 % av de anställda inom de fyra största yrkesgrupperna för kvinnor. För de kvinnodominerade yrkesgrupperna är löneskillnaderna mellan könen små.

Inom de fyra största yrkesgrupperna utan krav på högskoleutbildning för kvinnor respektive män återfinns 36 % av de anställda kvinnorna respektive 16 % av de anställda männen. Dessa yrkesgrupper är relativt lågavlönade och löneskillnaderna mellan kvinnor och män är ofta små.

Diagram 24. Andel kvinnor och män samt genomsnittlig månadslön i stora yrkesgrupper

Ledningsarbete och arbete med krav på högskoleutbildning

Arbete utan krav på högskoleutbildning

